C/2025/101

10.1.2025.

Mišljenje Europskog gospodarskog i socijalnog odbora

Jačanje fiskalne transparentnosti participativnom izradom proračuna u EU-u

(samoinicijativno mišljenje)

(C/2025/101)

Izvjestiteljica: **Elena-Alexandra CALISTRU**

Odluka Plenarne skupštine:	18.1.2024.
Pravna osnova:	pravilo 52. stavak 2. Poslovnika
Nadležna stručna skupina:	Stručna skupina za ekonomsku i monetarnu uniju te ekonomsku i socijalnu koheziju
Datum usvajanja u Stručnoj skupini:	11.10.2024.
Datum usvajanja na plenarnom zasjedanju:	23.10.2024.
Plenarno zasjedanje br.:	591
Rezultat glasanja (za/protiv/suzdržani):	174/1/0

1. Zaključci i preporuke

1.1. EGSO uviđa ključnu ulogu fiskalne transparentnosti i participativne izrade proračuna u jačanju demokratskih procesa i izgradnji povjerenja u institucije EU-a. Iako priznaje postojeću predanost EU-a tim načelima, EGSO prepoznaje znatne mogućnosti za poboljšanje i standardizaciju u svim državama članicama.

1.2. EU bi trebao uspostaviti zajednički okvir za fiskalnu transparentnost u svim programima koji se financiraju iz višegodišnjeg financijskog okvira (VFO). Tim bi se okvirom trebalo: a) utvrditi jasne standarde i smjernice za fiskalnu transparentnost primjenjive na sve države članice; b) naglasiti mehanizme i najbolje primjere iz prakse umjesto uvođenja novih propisa; i c) osigurati dosljednost u izvješćivanju i dostupnosti proračunskih informacija u raznim fondovima i programima EU-a. Osim toga, EU bi trebao poticati i podupirati države članice u objavljivanju skupova visokokvalitetnih podataka o njihovim proračunima i upotrebi europskih fondova jer je to ključno za uspjeh bilo koje platforme za fiskalnu transparentnost na razini EU-a.

1.3. EU bi trebao promicati i podupirati inicijative za participativnu izradu proračuna, posebno na lokalnoj i regionalnoj razini gdje su se pokazale najučinkovitijima. To obuhvaća: a) pružanje smjernica i resursa za provedbu postupaka participativne izrade proračuna; b) poticanje razmjene znanja i najboljih primjera iz prakse među državama članicama; i c) integraciju participativnih elemenata u postupke izrade proračuna na razini EU-a prema potrebi uključivanjem organiziranog civilnog društva, primjerice u odluke o financiranju kohezijske politike.

1.4. EU bi trebao razviti i promicati upotrebu digitalnih platformi radi povećanja fiskalne transparentnosti i građanskog angažmana. To obuhvaća: a) stvaranje digitalne platforme prilagođene korisnicima na razini EU-a za pristup proračunskim informacijama i njihovo razumijevanje; b) primjenu analize podataka i umjetne inteligencije radi pružanja detaljnijeg uvida u proračunske podatke i poboljšanje donošenja odluka; i c) osiguravanje da se tim digitalnim alatima složene informacije pojednostavnjuju, ali ne u pretjeranoj mjeri ili na populistički način.

1.5. EGSO preporučuje institucijama EU-a da ojačaju postojeće postupke nadzora i evaluacije za inicijative za fiskalnu transparentnost i participativnu izradu proračuna. To obuhvaća: a) davanje ovlasti neovisnim nadzornim tijelima za praćenje i reviziju javnih financija; b) provedbu pouzdanih mehanizama procjene učinka i povratnih informacija za transparentnost i participativne inicijative; i c) redovito preispitivanje i ažuriranje standarda i praksi transparentnosti na temelju rezultata evaluacije. EGSO naglašava važnost Europskog revizorskog suda u tom procesu i preporučuje jačanje njegove uloge u promicanju fiskalne transparentnosti.

1.6. EGSO naglašava važnost davanja prednosti povećanju javne svijesti i angažmana u fiskalnim pitanjima. To obuhvaća: a) provedbu sveobuhvatnih obrazovnih kampanja i kampanja za podizanje svijesti o fiskalnoj transparentnosti i participativnoj izradi proračuna; b) pružanje programa osposobljavanja i izgradnje kapaciteta za javne dužnosnike i organizacije civilnog društva; i c) aktivno uključivanje mladih i budućih čelnika u fiskalnu transparentnost i participativne postupke.

1.7. EGSO želi osigurati da inicijative za fiskalnu transparentnost i participativnu izradu proračuna podupiru ključne ciljeve EU-a i da budu s njima usklađene, što podrazumijeva: a) pripremu za moguće proširenje EU-a uz transparentne fiskalne prakse; b) postizanje ravnoteže između ciljeva energetske neovisnosti i obveza iz zelenog plana s pomoću jasnih i participativnih postupaka izrade proračuna; c) povećanje transparentnosti i djelotvornosti kohezijske politike, koja predstavlja otprilike jednu trećinu proračuna EU-a; i d) podupiranje održive konkurentnosti EU-a transparentnim financiranjem inovacija i donošenjem gospodarskih odluka.

1.8. EGSO želi poticati veću suradnju i razmjenu znanja o fiskalnoj transparentnosti i participativnoj izradi proračuna među državama članicama EU-a na sljedeće načine: a) olakšavanjem provedbe programa na razini EU-a za razmjenu najboljih primjera iz prakse i uspješnih modela; b) poticanjem regionalne suradnje radi rješavanja zajedničkih izazova u pogledu transparentnosti; i c) poticanjem partnerstava između postojećih demokracija i demokracija u nastajanju radi jačanja praksi fiskalne transparentnosti.

1.9. Provedbom tih preporuka EU može znatno povećati fiskalnu transparentnost i prakse participativne izrade proračuna u svim državama članicama. Te će aktivnosti pridonijeti većem povjerenju javnosti, učinkovitijoj upotrebi javnih resursa i jačanju demokratskog procesa u postojećem okviru predstavničke demokracije. EGSO naglašava da su te mjere osmišljene kako bi dopunile i poboljšale, a ne zamijenile postojeće upravljačke strukture EU-a, što u konačnici dovodi do angažiranijeg i informiranijeg građanstva te prilagodljivijih i odgovornijih institucija.

2. **Kontekst i opće napomene**

2.1. Fiskalna transparentnost i participativna izrada proračuna ključne su sastavnice dobrog upravljanja, koje jačaju demokratske procese koji nadopunjuju strukture predstavničke demokracije.

2.2. Za potrebe ovog mišljenja:

— Fiskalna transparentnost odnosi se na otvorenost vlade u objavljivanju financijskih informacija. To uključuje stavljanje proračunskih podataka na raspolaganje javnosti, pružanje jasnih i sveobuhvatnih izvješća o državnim prihodima i rashodima te osiguravanje transparentnosti financijskih odluka.

— Participativna izrada proračuna demokratski je proces u kojem građani izravno odlučuju o načinu raspodjele dijela javnog proračuna. Time se omogućuje sudjelovanje zajednice u donošenju proračunskih odluka, čime se osigurava da upotreba javnih sredstava odražava prioritete stanovništva.

2.3. Unatoč predanosti EU-a transparentnosti, postoje znatne razlike u fiskalnoj transparentnosti rashodovnih područja (npr. poljoprivreda, kohezijska politika) u VFO-u. Znatne razlike ne postoje samo između fondova kojima EU izravno upravlja i fondova pod podijeljenim upravljanjem, već su prisutne i u okviru instrumenata i razina. Na primjer, na razini EU-a postoje dva primjera platformi koje nude opsežne instrumente transparentnosti za praćenje potrošnje u okviru kohezijske politike. Platforme Cohesiondata ([1]) i Kohesio ([2]) prate potrošnju gotovo u stvarnom vremenu, ali s različitom razinom detalja, ovisno i o podacima prikupljenima na razini država članica. S druge strane, tablica pokazatelja za oporavak i otpornost ([3]) ne pruža podatke u stvarnom vremenu, već samo *ex post* prikaz rashoda Mehanizma za oporavak i otpornost jer se temelji na rezultatima, koji su povezani s ostvarivanjem ključnih etapa i ciljnih vrijednosti.

2.4. EU već primjenjuje nekoliko mehanizama odgovornosti, uključujući postupak davanja razrješnice za preispitivanje načina izvršenja proračuna, načelo partnerstva kako bi se građane i civilno društvo uključilo u planiranje fondova EU-a te panele građana kako bi javnost imala pravo glasa o proračunskim pitanjima. U panelima se posebno naglašava sudjelovanje mladih, s ciljem postizanja jedne trećine članova panela koji predstavljaju mlade. Ti postojeći instrumenti temelj su za poboljšanje fiskalne transparentnosti i participativnih postupaka na razini EU-a.

2.5. Participativna izrada proračuna u EU-u provodi se na različitim razinama, a najdjelotvornijom se pokazala na lokalnoj razini, gdje služi i kao alat za donošenje odluka i kao obrazovna prilika za građane. Iako su Europski parlament i neke države članice eksperimentirali s tim pristupom, prakse se znatno razlikuju u cijelom EU-u. U nekim je zemljama participativna izrada proračuna dobro uhodana i integrirana u upravljačke strukture, dok je u drugima i dalje marginalna. To raznoliko stanje, posebno na podnacionalnoj razini, naglašava hitnu potrebu za sveobuhvatnim, integriranim pristupom fiskalnoj transparentnosti i participativnoj izradi proračuna u cijelom EU-u u cilju povećanja sudjelovanja javnosti, transparentnosti i odgovornosti u proračunskim postupcima.

2.6. Važno je prepoznati različite razine participativne izrade proračuna, od lokalne razine do razine EU-a. U tijeku širenja tih praksi, EGSO i organizirano civilno društvo imaju ključnu ulogu u osiguravanju učinkovitog i uključivog sudjelovanja. Njihova stručnost i uspostavljene mreže mogu pridonijeti u premošćivanju jaza između građana i postupaka donošenja odluka na razini EU-a. Te bismo organizacije trebali iskoristiti na razini EU-a za razvoj modela kojima se potiče opsežno i smisleno sudjelovanje uz očuvanje integriteta postupka.

3. **Opće napomene i preporuke**

3.1. S obzirom na izazove s kojima se suočavaju demokratske institucije u cijeloj Europi, inicijative za transparentnost i sudjelovanje predstavljaju priliku za ponovnu izgradnju povjerenja. EGSO, kao poveznica između civilnog društva i institucija EU-a, može imati ključnu ulogu u tom procesu. Aktivnim uključivanjem organiziranog civilnog društva u rasprave o proračunu i jasnim prikazivanjem kako njegov doprinos pomaže u oblikovanju odluka možemo izgraditi uključiviji i prilagodljiviji EU.

3.2. EGSO se zalaže za razvoj zajedničkog okvira za fiskalnu transparentnost u svim programima koji se financiraju iz VFO-a, neovisno o razini upravljanja. Zajednički okvir za fiskalnu transparentnost mogao bi pridonijeti utvrđivanju sličnih standarda i smjernica za fiskalnu transparentnost u svim državama članicama EU-a. Time bi se mogla povećati transparentnost i odgovornost u javnoj potrošnji te smanjiti rizik od utaje poreza i korupcije.

3.3. U najnovijem istraživanju o otvorenom proračunu (Open Budget Survey) (2023.) ističu se nedovoljni zakonodavni okviri i mehanizmi nadzora za fiskalnu transparentnost i participativnu izradu proračuna u cijelom EU-u. EGSO preporučuje da se zakonodavstvom uspostave jedinstveni standardi na razini EU-a, čime bi se osigurala dosljedna transparentnost bez obzira na to gdje se sredstva EU-a troše. Zalaže se i za davanje ovlasti neovisnim fiskalnim institucijama za praćenje i reviziju javnih financija umjesto stvaranja novih birokratskih razina. Te bi mjere trebale biti prilagođene različitim fazama proračunskog postupka – planiranju, izvršenju i reviziji – od kojih svaka zahtijeva različite participativne pristupe. EGSO preporučuje razvoj posebnih instrumenata za svaku fazu kako bi se osiguralo djelotvorno sudjelovanje građana tijekom cijelog proračunskog ciklusa. Cilj je tih mjera smanjiti postojeće razlike u praksama transparentnosti među državama članicama EU-a i ojačati ukupnu fiskalnu odgovornost.

([1]) Cohesiondata.
([2]) Kohesio.
([3]) Tablica pokazatelja za oporavak i otpornost.

3.4. Povećanje sudjelovanja javnosti u izradi proračuna ključno je za ostvarivanje transparentnosti. Participativna izrada proračuna moćan je instrument kojim se transparentnost i odgovornost u javnoj potrošnji mogu povećati. EU bi mogao potaknuti više država članica da uvedu participativnu izradu proračuna i pružiti potporu onima koje ju već provode.

3.5. Kako bi se riješio problem složenih proračuna EU-a, koje i građani i stručnjaci teško razumiju, potrebno je raditi na pojednostavnjenju i pojašnjenju proračunskih informacija. To bi moglo uključivati izradu lako razumljivih sažetaka i vizualnih prikaza proračunskih podataka kao i pružanje obrazovnih resursa kako bi se građanima pomoglo u razumijevanju financija EU-a. EGSO preporučuje sustavno upućivanje na resurse povezane s financiranjem i transparentnošću proračuna EU-a na internetskim stranicama na kojima se detaljno navodi kako građani i poduzeća mogu upotrebljavati sredstva EU-a, u idealnom slučaju putem često postavljanih pitanja, alata i drugih pristupačnih formata.

3.6. EGSO predlaže razvoj digitalne platforme za fiskalnu transparentnost na razini EU-a kako bi se povećala odgovornost javne potrošnje. Ta bi platforma prilagođena korisnicima integrirala postojeća djelovanja, čime bi se omogućio pristup proračunskim podacima, pojedinostima javne nabave i ishodima projekata u stvarnom vremenu. Suradnjom s organizacijama građanske tehnologije, civilnim društvom i partnerima iz privatnog sektora platforma bi, na temelju stručnog znanja, mogla izraditi zanimljive i učinkovite instrumente. Kako bi se administrativno opterećenje svelo na najmanju moguću mjeru, podatke bi trebalo izdvajati izravno iz postojećih sustava, bez zahtijevanja dodatnog izvješćivanja od država članica. Takva bi platforma znatno poboljšala javni pristup financijskim informacijama EU-a i njihovo razumijevanje.

3.7. Da bi ti instrumenti imali učinak, ključno je sudjelovanje dionika. EU bi ga mogao poticati pružanjem prilika građanima i organizacijama civilnog društva da sudjeluju u postupku izrade proračuna i daju svoj doprinos u području fiskalnih politika. Time bi se trebali dopuniti, a ne zamijeniti službeni postupci savjetovanja s predstavničkim organizacijama civilnog društva. Sudjelovanje organiziranog civilnog društva trebalo bi biti minimalni uvjet za utvrđivanje proračunskih prioriteta.

3.8. Osposobljavanje i izgradnja kapaciteta za javne dužnosnike, na svim razinama upravljanja sredstvima iz VFO-a, kao i za organizacije civilnog društva, mogli bi pridonijeti povećanju fiskalne transparentnosti i odgovornosti. EU bi mogao pružati programe osposobljavanja i izgradnje kapaciteta kako bi pomogao javnim dužnosnicima i organizacijama civilnog društva u razumijevanju važnosti fiskalne transparentnosti i njezine učinkovite provedbe.

3.9. Znatna prepreka učinkovitoj fiskalnoj transparentnosti i participativnoj izradi proračuna niska je razina javne svijesti i angažmana. Mnogi građani nisu informirani o svojem pravu na sudjelovanje ni o tome kako pristupiti fiskalnim informacijama. Svaki važan fond trebao bi uključivati znatnu potporu za provedbu sveobuhvatnih obrazovnih kampanja i kampanja za podizanje svijesti zajedno s civilnim društvom te programa izgradnje kapaciteta za državne dužnosnike i službenike o najboljim praksama za transparentnost i građanski angažman. Te bi kampanje trebale biti usmjerene ne samo na građane već i na poduzeća, čime bi se prepoznala njihova uloga ključnih dionika u gospodarskom okruženju EU-a.

3.10. EU-u bi uključivanje mladih u participativne postupke izrade proračuna trebao biti prioritet jer su oni budući dionici i donositelji odluka. To se može postići razvojem digitalnih platformi i instrumenata za participativnu izradu proračuna prilagođenih mladima, provedbom ciljanih informativnih kampanja i kampanja za podizanje svijesti radi informiranja i uključivanja mladih te suradnjom s organizacijama mladih i obrazovnim ustanovama na promicanju sudjelovanja mladih. Konkretno, EU bi mogao razmotriti pokretanje pilot-programa u kojem mladi odlučuju o malom postotku relevantnog proračuna preko organizacija mladih.

4. **Posebne napomene i preporuke**

4.1. Iako postoje mnogi inovativni instrumenti za fiskalnu transparentnost i participativnu izradu proračuna, često su rascjepkani i nisu široko prihvaćeni u cijelom EU-u. Postoji potreba za boljom koordinacijom i potporom inicijativama u području građanske tehnologije. To se može postići događanjima koja okupljaju tehnološke stručnjake, državne dužnosnike i civilno društvo kako bi se pronašla rješenja za fiskalnu transparentnost i angažman javnosti. Osim toga, učinkovite platforme na razini država članica ili EU-a, kao što su opencoesione.it ([4]) i cohesiondata.ec.europa.eu ([5]), mogle bi i trebale postati standardne.

([4]) OpenCoesione.
([5]) Cohesiondata.

4.2. Mnoge vlade ne iskorištavaju u potpunosti analizu podataka i umjetnu inteligenciju kako bi povećale fiskalnu transparentnost i participativnu izradu proračuna. Te tehnologije mogu pružiti detaljniji uvid u proračunske podatke i poboljšati donošenje odluka. Budući da je potrebno poduzeti daljnje mjere za postizanje digitalnog plana, to bi područje trebalo biti među prvima za integraciju napredne analize podataka i umjetne inteligencije. Analiza podataka može se upotrebljavati za pružanje uvida u obrasce potrošnje, predviđanje proračunskih rezultata i utvrđivanje mogućih problema. Alati koji se temelje na umjetnoj inteligenciji mogu se upotrebljavati za analizu velikih skupova podataka, otkrivanje nepravilnosti i predlaganje poboljšanja u dodjeli proračunskih sredstava.

4.3. Prekogranična suradnja i razmjena znanja o fiskalnoj transparentnosti i participativnoj izradi proračuna među državama članicama EU-a i dalje su ograničene. EGSO preporučuje povećanje prilika za takvu suradnju u okviru programa koji se financiraju iz VFO-a inicijativama na razini EU-a ili regionalnim partnerstvima. Tim bi se nastojanjima trebala olakšati razmjena najboljih primjera iz prakse i razvoj zajedničkih rješenja za zajedničke izazove u pogledu transparentnosti. Poseban naglasak trebalo bi staviti na poticanje prekogranične suradnje među organizacijama mladih i mladim čelnicima u tom području, osiguravajući aktivno sudjelovanje sljedeće generacije u unapređenju fiskalne transparentnosti i participativne izrade proračuna u cijelom EU-u.

4.4. EGSO napominje da mnogim inicijativama za transparentnost i participativnu izradu proračuna nedostaju pouzdani mehanizmi evaluacije i praćenja, što otežava procjenu njihove učinkovitosti i potrebna poboljšanja. Kako bi se riješio taj problem, EGSO preporučuje provedbu sveobuhvatnih okvira za praćenje koji uključuju redovite procjene učinka i kanale za povratne informacije javnosti. Tim bi se mjerama olakšalo stalno poboljšanje navedenih inicijativa, čime bi se osigurala njihova trajna učinkovitost i prilagodljivost. EGSO naglašava važnost Europskog revizorskog suda i postupka davanja razrješnice u osiguravanju fiskalne odgovornosti te preporučuje da se taj postupak detaljnije razmotri i učini dostupnijim u kontekstu poboljšanja fiskalne transparentnosti.

Integracija ključnih perspektiva politike EU-a

4.5. VFO-om se utvrđuju dugoročni prioriteti potrošnje i dodjele sredstava EU-a, koji djeluju kao ograničenje i pokretač fiskalne transparentnosti i participativne izrade proračuna. EGSO se zalaže za usklađivanje instrumenata fiskalne transparentnosti sa strateškim prioritetima VFO-a kao glavnim okvirom za provedbu tih načela. To bi usklađivanje moglo pridonijeti osiguravanju financiranja i institucionalne potpore za inicijative za transparentnost, osiguravajući pritom najviši stupanj transparentnosti i sudjelovanja u sljedećem VFO-u. EGSO naglašava važnost uključivanja organiziranog civilnog društva u pripremu VFO-a strukturiranim savjetovanjima sličnim onima koja se upotrebljavaju za Mehanizam za oporavak i otpornost.

4.6. Kohezijska politika, koja je ključna za smanjenje razlika među regijama, pod povećalom je zbog sve većeg populizma i kritika na račun birokracije EU-a. EGSO smatra da bi povećanje transparentnosti i participativnih praksi moglo ojačati položaj kohezijske politike u okviru VFO-a. To uključuje osiguravanje transparentne dodjele kohezijskih sredstava, uz jasne kriterije i javno izvješćivanje o ishodima, uključujući pritom postupke participativne izrade proračuna u odluke o financiranju. Uključivanjem lokalnih zajednica u utvrđivanje načina dodjele sredstava EU može se poticati bolje razumijevanje kohezijske politike i potpora toj politici, odgovarati na kritike i jačati njezinu važnost u uklanjanju regionalnih nejednakosti. EGSO uviđa da se pri provedbi participativne izrade proračuna moraju uzeti u obzir različite razine decentralizacije u državama članicama. Pristupi bi trebali biti dovoljno fleksibilni kako bi se uzele u obzir te razlike uz istodobno promicanje transparentnosti i angažmana građana na svim razinama upravljanja.

4.7. Moguće pristupanje Ukrajine, Moldove i zemalja zapadnog Balkana do 2030. znatno će utjecati na financijsko okruženje EU-a. EGSO se zalaže za primjenu transparentnih fiskalnih praksi u pripremi za to proširenje, podupirući zemlje kandidatkinje u uvođenju standarda EU-a za fiskalnu transparentnost i participativnu izradu proračuna. Prilagodbe VFO-a i kohezijske politike trebale bi se provesti transparentno, uz doprinos civilnog društva, kako bi se zadovoljile buduće financijske potrebe novih država članica. Osim toga, aktivno uključivanje mladih iz zemalja kandidatkinja u te rasprave može potaknuti kulturu transparentnosti među budućim čelnicima, osiguravajući neometanu integraciju i dugoročnu predanost tim načelima.

4.8. Ruski rat protiv Ukrajine povećao je potrebu za energetskom neovisnosti, koja bi mogla biti u suprotnosti s obvezama iz zelenog plana. EGSO tvrdi da transparentna izrada proračuna može pridonijeti postizanju ravnoteže između tih suprotstavljenih prioriteta. EU mora jasno priopćiti kako planira ostvariti ciljeve energetske neovisnosti i ciljeve iz zelenog plana, osiguravajući pritom sudjelovanje javnosti u tim ključnim odlukama. Ulaganja u energetsku infrastrukturu trebala bi biti transparentna i usklađena s dugoročnim ciljevima održivosti, uz doprinos organizacija mladih i klimatskih aktivista u području održivih ulaganja i proračunskih praksi.

4.9. U izvješću Enrica Lette pod naslovom *Much more than a market* (Mnogo više od tržišta) naglašava se važnost održavanja konkurentnosti EU-a inovacijama, produktivnosti i gospodarskom stabilnosti. Transparentne fiskalne politike i prakse ključne su za postizanje tih ciljeva. EGSO se zalaže za transparentnu dodjelu financijskih sredstava za inovacije i participativnu izradu proračuna u donošenju gospodarskih odluka. Tim se pristupom može poboljšati razumijevanje i povećati potpora javnosti za inicijative za konkurentnost, povećavajući pritom legitimitet i učinkovitost povezanih politika. EGSO također prima na znanje dodatne uvide iz Draghijeva izvješća o konkurentnosti EU-a, kojima se ponovno naglašava potreba za transparentnom i djelotvornom dodjelom sredstava za jačanje gospodarske otpornosti i inovacijskih kapaciteta EU-a.

4.10. Pri provedbi participativne izrade proračuna ključno je iskoristiti kolektivno znanje organizacija civilnog društva. Budući da te skupine imaju duboko razumijevanje društvenih potreba, one mogu pomoći u postizanju ravnoteže između kratkoročnih želja i dugoročnih ulaganja. EGSO može olakšati dijalog među raznim dionicima kako bi participativni postupci imali koristi od širokog raspona perspektiva i stručnog znanja. Redovita evaluacija tih postupaka, uz doprinos organizacija sudionica, bit će ključna kako bi se nastavili poboljšavati i ostali učinkoviti.

Bruxelles, 23. listopada 2024.

Predsjednik
Europskog gospodarskog i socijalnog odbora
Oliver RÖPKE